

koruna

Marta
Gergelyová

Čo sa stalo
v Dome anjelov

Marta Gergelyová

D sa stalo
v Dome anjelov

Marta Gergelyová

o sa stalo
v Dome anjelov

koruna
VYDAVATEĽSTVO

Copyright © Marta Gergelyová 2014
Cover design © Vydavateľstvo Koruna 2014
Cover photos: © Subbotina Anna, Lucian Milasan,
Fotky&Foto
Layout design © Vydavateľstvo Koruna
Slovak edition © Vydavateľstvo Koruna 2014

ISBN: 978-80-89681-51-8

PREDSLOV

Medené hory 9

ČASŤ PRVÁ

1. *Strom života* 15

2. *Bludička zblúdila* 101

ČASŤ DRUHÁ

3. *Prečo nemajú ľudia krídla?* 143

4. *Misionár, zdatný hráč a vizionár* 174

5. *Obchod s rybami?!* 187

6. *Múzami nepobozkaná,
Afroditou nepožehnaná* 198

7. *Rapsódia pre Serafínu* 220

ZÁVER

Suknička z papradiny 235

Marta Gergelyová

PREDSLOV

— — — — — *Č*sa stalo v Dome anjelov — — — — —

Medené hory

1970

Spopod zhúžvanej prikrývky pozorovala sivú stenu. Jej pohľad bol nezaostrený, no napriek tomu sústredený. Všade navôkol horeli sviece; ich svetlo sporo osvetľovalo žalostnú, až poľutovaniahodnú kuchynku. Pomaly, akoby nasilu obrátila tvár k vyšívanej dečke nad sporákom. Potom si zastrčila šedivú šticu vlasov za ucho a ďalej neprítomne cívla pred seba. Nemala ešte ani štyridsať, no jej kedysi nápadná gaštanová hriva bola predčasne popretkávaná striebřistými pramienkami. Jej ženská pýcha – kadere nielen husté, pevné, zvlnené, ale k tomu všetkému i nádherne sfarbené – bola minulosťou. Keď na jej vlasy kedysi zasvietilo slnce, trblietali sa ako drahý kov či ako samo zlaté slnce. Akoby sa ono bolo zabodlo do Serafininej božskej hrivy, usalašilo v tých bujných pramencoch, aby svojimi lúčmi vyčarúvalo nové a nové hry farieb.

Kto včas ráno vstáva, Boh ho požehnáva. Máj 1954...

Tenučkými retiazkami vyšitá ľudová múdrosť akoby sa jej vysmievala, bodala do živého. A pod tým nápisom sa jej bolestne posmievala malá husiarka s prútičkom v ruke. Šťastná pásla svoj krdel'.

Šťastná...

Ten pocit bol pre Serafinu za horami, za dolami.

Na hrane medzi skutočnosťou a fantazmagóriou, v tom momente by bola dala všetko za to, aby opäť našla samu seba, ten stratený pocit normálnosti. Deti sa čoskoro vrátia zo školy, no v dome niet ani kúska chleba, ani za hrnček mlieka. Žiadne teplo, žiadne svetlo, len tie horiace sviece. Blikotajú-

ce, chvejúce sa. Niekedy má pocit, že ňou opovrhujú aj ony – jej vlastné uctievané relikvie, to posledné, čo jej ešte ostáva. Včera sa opäť nepremohla a neoprala, nenakúpila, nenavarila, neudržala teplo v kozube. Zlyhala, a to na celej čiare. Ba dnes sa už ani len nedvíha z postele, nedáva do poriadku. Na vstávanie na svitaní ani pomyslenia. Najradšej by bola strhla zo steny ten provokujúci zdrap látky a udupala ho tam na mieste. No počkaj, nebudeš sa mi tu ty vyškierať! Len čo vstanem, len čo... O chvíľu, o chvíľu už určite vstanem, a potom sa teš! Lenže z tej chvíle sa stávala večnosť. Vágná, bezrozmerná.

Asi po hodine však Serafína trošku pookriala. Ak by teraz vystrčila spod periny jednu nohu, ak by sa postavila, roztiahla paže, narýchlo sa obriadila, hodila dačo na seba, dolu do dediny by zbehla raz-dva. Kačenku by potom uprosila, aby jej ešte pozhovela s vyplatením dlžoby, aby jej dala do nôsky kus chleba i fľašku mlieka. A ak bude mať šťastie a Kačenka sa zľutuje – nie nad ňou, lež nad tými jej ratolesťami –, nuž potom ju popýta aj o trochu soli a korenia, aj o hrudku masla. Spomenie tých svojich hladošov; to iste zaberie. A Hana s Emilom sa nasýtia. Bože dobrý, aký len vie byť Emil hladný! Ako vlk! Ako keby rok nevidel krajec chleba či varený zemiak. Vydranká teda od Kačenky aj zopár zemiačikov. Veď tie má tak veľmi rád; niekedy sa Serafína bojí, že sa nimi zadrhne. Nakrája mu ich na tenké plátoky, hodí na platňu sporáka a budú z nich voňavé *okrželky*. Tak to spraví.

Lenže, voľajako, voľajako, nie a nie vstať z tej prekliatej postele. Vôľa, chýbala jej vôľa... Nenávidela sa za to, príšerne sa za to nenávidela, no nevedela to vôbec ovládať. Beztak, hýtala sama pre seba, nebola to jej vina; ona predsa takto žiť nechcela. V dome chátrajúcom, chladnom, vlhkom sť a hrob, vysoko nad dedinou, ďaleko od ľudí. A to príšerné kopčisko! To im bol čert dlžen! Dostať sa naň trvá večnosť, več-nosť! Vždy, keď voľáčo potrebujú, musia zliezť nadol a potom sa

zas vyštverať nahor. To opakované plahočenie hore-dolu sa jej videlo rovnako nekonečné ako čakanie na silnú vôľu. Bože dobrý, kedy sa len toto všetko skončí?

A opäť tá nepríjemná otázka – prečo len takto skončili? V spustnutom dome na kopaniciach, kde dávajú líšky dobrú noc. Prečo len bol jej Milo taký neústupčivý, neprispôsobivý kopaničiar, palica tvrdá? Vie, vie, jej muž nechcel byť pod jednou strechou s jej mamkou a tatkom, to bola hlavná príčina. Ale veď ani to by neboli museli nadhlo. Veď hádam by si len boli zbudovali voľajaký ten príbytoček... Neveľký, no ich. Prečo len viac nenaliehala? Nebola by zostala trčať v tejto Bohom zabudnutej diere. Lenže, príliš ona Mila milovala, hlupaňa hlúpa, v tom to bolo. A okrem toho, keď ju už navel'a, navel'a priviedol k oltáru, dieťa, čo nosila pod srdcom, bolo už také veľké a ťažké, že Serafína veru nemala energie na rozdávanie. Musela sa sústrediť na svoje dieťa, nie denno-denne bojovať s Milom. A vôbec, jej muž by sa hádam nebol prisťahoval k jej rodičom, ani keby ho ťahala dvoma pármí volov. Iného východiska než tieto kopanice teda nemala. Veď keď si jej Milo voľačo zaumienil...

A strechu nad hlavou potrebovali, aj keď Serafína dobre vedela, že so svokrou to pri jednom sporáku klapať nebude. Na to teda nemusela byť študovaná, aby takéto vedela. A ani to veru neklapalo. Lenže to s tou vodou jej Milova mamka urobiť nemala. Jazva na ľavom stehne sa Serafíne nikdy poriadne nezacelila. Niekedy má pocit, akoby ju stále pálila, pri každom-každučičkom kroku.

Asi tam niekde začala jej tichá mizéria – lebo sa jej nepodarilo nahovoriť Mila na dedinu. Lebo svorne obrátili chrbát pokroku a odišli na to prekliate kopčisko. To bola jej najväčšia chyba, preto teraz trpí ako Kristus na križi.

A jej niekdajšia krása? Do zrkadla sa už dávno prestala dívať. Veď čo by tam asi aj tak uzrela? Kôpku nešťastia? Roz-

trhaný vechtík? To už hádam ani nie je ona, chýrna krásavica Serafína. Ako jej kedysi dávno suseda predpovedala: *Naša Serafína bude velice pekného údu*. A pri tomto uvedomení sa tá tenučká, sotva badateľná hranica medzi zdravým rozumom a chorou myslou začala natriasať, hopkať ako Hana na švihadle – hore a dolu, hore a dolu... Presne tak ako tá nekonečná cesta z kopca do dediny a späť – hore a dolu, hore a dolu...

Opäť ju opantávala letargia. Pretrela si teda čelo, no to nepomohlo. A v tej kratučkej chvíli tohoto nezmyselného rozjímania si sebaľútosť podala ruku s pocitom viny a ona si začala potichu, odovzdane šomrať svoju mantru. Bola to modlitba? Modlila sa vari k Bohu? Alebo to bol práve *On*, ktorého za všetko vinila? Že jej nedal dosť síl bojovať s Milom. Vinila teda za všetko zlé jeho, svojho *Pána*?

Sama nevedela.

A vtedy začala vo svojej chorej mysli spriadať plán. Už neostane len pri sviečkach. Navštívi tú ženu. Tá žena jej pomôže.

Koniec-koncov, Serafína nebude prvá ani posledná, kto zaklope na vráta chalupy pod Veľkou lipou. Viacerí už tak učinili. Áno, pôjde tam teda aj ona, musí tam ísť aj ona. Musí to predsa skúsiť, inak sa už nedá. Nech to stojí, čo to stojí, pôjde do chalupy pod Veľkou lipou. A vtedy pred sebou uzrela zvráskavenú, ošklivú a akoby večne sa škl'abiacu tvár.

Dúbravka.

Miestna čarodejnica.

Bosorka, ako ju prezývali kopaničiari spod Medených hôr.

Marta Gergelyová

ČASŤ PRVÁ

— — — — — Č sa stalo v Dome anjelov — — — — —

1

Strom života **2009**

Vyzvážanie telefónu pretrhlo Alžbete myšlienku v najlepšom. Musí teda nechať svoju babičku Serafinu spod Medených hôr na obrazovke laptopu. Osamelú, zúboženú, popletenú.

Podišla k drnčiacemu votrelcovi a zdvihla slúchadlo.

„Bety?“ v telefóne sa ozval sebavedomý hlas. „Ako ti to dnes ide?“

„Maeve! *Dobry deň*,“ Alžbeta pozdravila naschvál po slovensky. „Dá sa. Vieš, mám práve niečo rozrobené.“

„Počúvaj ma, prosím ťa. Potrebujem tvoju pomoc. Hneď teraz.“

Dobry deň dnes nezabralo. Inokedy Maeve poslušne imitovala krkolonné slovenské slovíčka po Alžbete, chichotajúc sa pri každom pošmyknutí jazyka, no dnes to zjavne nefungovalo. Čosi viselo vo vzduchu.

„No dobre teda, hovor,“ povzdychla si Alžbeta.

„Pamätáš, čo som ti povedala o mojom novom klientovi?“

„Nepam—“

„Ako to?! Ten chlapík z Massachusetts, z Bostonu, čo hľadá predkov z Clifdenu. Bob. Bob Ryan, ten Američan.“

„Á, už si spomínam,“ Alžbete sa čosi zamarilo.

„Takže, mám ho ísť o chvíľu vyzdvihnúť na letisko. Lenže vhušlo mi do toho čosi súrne. Nemám čas ti to teraz vysvetľovať. Ryan je tu o dve hodiny. Chod' ho tam, prosím ťa, počkať, dobre? Pre istotu ti to meno ešte raz zopakujem. Bob Ryan. R, Y, A, N – veď vieš, také *otrepané* írske priezvisko. Letí s Aer Lingus. Pristávajú o päť jedna. Poznač si jeho meno, potom ho prepíš na kus papiera a postav sa v priletovej hale niekde dopredu, aby nemusel naťahovať krk, dobre?“

„Ale Maeve!“

„Ďakujem ti, Bety, vedela som, že ma v tom nenecháš. Joj, a ešte voľáčo, skoro by som zabudla! Chod' s ním potom do jeho hotela – dá ti adresu – a potom sa skočte niekam najesť. Neskôr ti to všetko preplatím, dobre? A ukáž mu Dublin. Graf-ton ulicu a tak. Alebo tvoje múzeum. Och, čo to trepem! To je dnes predsa zatvorené, že?“

„Áno, samozrejme, že je zatvorené. Je predsa *pondelok*, Maeve. Môj jediný voľný deň!“

„Viem, viem. Veď práve preto volám tebe, lebo je *pondelok*. Ty jediná si voľná. Všetci ostatní makajú. Pondelok! A vôbec, nestrácajme čas. Prídem ho vyzdvihnúť o takej... Asi o siedmej, dobre?“

„Ale – odkiaľ ho prídeš vyzdvihnúť?“

„No čo ja viem?! Ty mi povedz, kde s ním budeš o siedmej. V centre mesta, v jeho hoteli...“

„Maeve, preboha, čo mám s ním robiť do siedmej?“

„No to už ja neviem. Ako som povedala, ukáž mu nejaké pamiatky, alebo mu povedz... Jasné, povedz mu o Slovensku.“

„Čo blázniš?! *O Slovensku?! Prečo by mal mať záujem o Slovensko? A vôbec, čo mu mám povedať – ako mu vysvetliť, prečo si neprišla na letisko ty?*“

„Ó, na to som celkom zabudla! Ešteže ťa mám, Bety. Povedz mu... No, povedz mu, že mám neodkladné pracovné stretnutie. Hocičo, dobre? No dobre, zlatá moja?“

„Mám ja na výber?“ odvetila Alžbeta už viac-menej žartom.

„Super. Tak čau.“

„*Dovidenia*,“ Alžbeta opäť zaprovokovala po slovensky.

No, vyzerá to, že k Serafíne spod Medených hôr sa už dnes nedostane. Lenže takto tú knihu nikdy nedokončí...

Bob. Bob Ryan. Američan z Bostonu. S tým najošúchanejším írskym priezviskom. Dobré teda, pôjde tam, no prezliekať sa nebude. Nechce sa jej. Vie, Maeve sa ten jej oranžový sveter nepáči, ale veď *ona* na tom letisku nebude.

Kde len nechala podložku? Aha, na gauči.

Z kôpky papierov na stolíku vyhrabala nepopísanú A štvorku, pripevnila ju na červenú podložku a do stredu načmárala veľkými písmenami: *Bob Ryan*.

Bob Ryan sa mimovoľne zahniezdil v mäkučkej sedačke pri okne v treťom rade Airbusu A330. Do pristátia chýbali presne dve hodiny. Bol v pohode. Teda tam hore, v oblakoch, v istom momente istého priestoru a času. Toto vzrušujúce dobrodružstvo v krajine írskych predkov, vynikajúca viditeľnosť počas celého letu, obstočné jedlo, a k tomu všetkému ešte celá rota pôvabných hostesiek so všetkým, čo k tomu patrí. Čo je dnes rarita. Čiže – tá *rota* pôvabných hostesiek. Jedna či dve, veď hej, no všetky? Ako v osemdesiatych rokoch, keď on začal lietať, keď bolo lietanie zážitkom pre vyvolených, keď boli všetky letušky ako modelky. Vtedy teda nelietal hockto. Ach, Bože, pomyslel si a zhlboka sa nadýchol, vlastne zafučal – *osemdesiate roky*. On ich mal celkom rád, no nerád by o tom začínal diskusiu s červenovlasými. Bolo to pre nich príšerne potupné. Potupné a nespravodlivé. A trvalo to príliš dlho; videl to na vlastné oči – bol v Dubline pred dvadsiatimi piatimi rokmi. Nuž a neskôr, opäť sa zahniezdil vo svojom mäkulin-

kom sedadielku, neskôr prišiel o ten ich ekonomický zázrak. Ani ho radšej nenazve tým trápny menom. Žiadny tiger, fuj, fuj, kdeže... Narobil on teda poriadny galimatiáš, ten zver.

Lenže, potichu filozofoval ďalej, začína to tu byť naozaj až tak domrvené, ako sa to rozťiera na stránkach bulvárnych plátok na oboch stranách Atlantiku? Mohli to potomkovia jeho predkov naozaj takto fatálne doje... Nie, ani žiadne škaredé slová, tým sa predsa nič nevyrieši. Keby *sa*, bol by nad Atlantikom klial ako pohan. No to by ho asi boli z toho lietadla vyhodili. Bez padáka. Ach, jaj, ani toto nie je dobré slovo, že *padák*, ach, jaj. Veď len prednedávnom jeden poriadny dostal, ach, jaj. No, ani o tom sa mu teraz nechce uvažovať.

Radšej hádam o neúspechu iných... Takže, mohli by sa *Írčania* – ako ich niekedy nazýva z recesie – šmýkať opäť do tej starej známej kaluže smradľavej? Strašné na to čo i len pomyslieť. Nezaslúžia si to, fakt si to po tom všetkom nezaslúžia. No vzápätí si s nevôľou uvedomil, že ani ľútosť (nebude to nazývať škodoradosťou, božechráň!) nad smolou blížneho ho už nevzpruží. Veď aj on je v tom až po uši. Ale toto ešte na chvíľu oddiali, dobre? Naspäť k problémom blížnych...

Nuž teda, počul on o tej východoeurópskej invázii do krajiny červenovlasých. Prečo sa len tento ostrov až tak otvoril? Žeby Íri nemali na výber? Alebo im to hralo do karát? On sám o tom zas až tak veľa nevie – teda o tých nakrátko ostrihaných mladíkoch so širokými tvármi a vážnymi výrazmi, ktorí tu lopotia v hoteloch a krčmách. No, veď keď chcú... Keď radšej ukážu domovine vztýčený prst... Ale veď – na sekundu sa vážne zamyslel – veď čo iné spravil aj jeho slávny prapraprado, Rory Ryan? Veď aj on predsa ukázal svojmu rodnému ostrovu prostredník. A dobre urobil. V Amerike bolo miesta pre všetkých. Našiel si ho teda aj starý Rory. Teda – starý... Vtedy starý, pravdaže, nebol. Podľa toho, čo o ňom Bob teraz vypátral, mal len dvadsaťštyri, keď sa na Bielej čajke

doplavil do bostonského prístavu. A mal on z pekla šťastie, veď koľkým sa tá loď stala osudnou! Strach a hrôza.

Ale späť k novodobým gastarbeiterom. Počul on, že ich ženy sú veľmi, ale veľmi pekné. Gerry, starý kamoš, tu bol asi pred troma rokmi. Nie v Dubline, vo Wicklow. Tí Výcho-doeurópania sú ako šváby, Bob, povedal mu vtedy Gerry. Natlačia sa úplne všade. No a vadí ti to, obsluhujú ťa vari horšie než červenovlasí? odvetil mu nato Bob. Gerry sa zamyslel, poškrabal si koreň nosa a riekol: A vieš ty, že hádam ani nie? Ale toľko ti poviem, tie ich ženské by stáli za hriech. Tak vi-diš, Bob – Gerry vtedy významne zdvihol bradu. A zalial ho rumenec, diabla starého.

Teraz však pichlo Boba pri srdci. Prichádzali totiž jeho starí známi: úzkosť, strach a – napätie. Zo stretnutia so všetkými – s ryšavými súkmeňovcami i so širokolicimi prísťahovalcami. Pretože Bob mal *problém*. Obrovský, neriešiteľný. A najhoršie na tom všetkom bolo, že skôr či neskôr pravda vyjde najavo. Teda, že tento jeho milý výletík na tento ostrovček na periferii Európy, kde si bude „urputne“ hľadať svoje korene, je len trápnu, povrchnou zámienkou. Že jeho život je v kýbli a že skutočne nevie, kam z konopí a čo ďalej. A tak prilietá „domov“. A možno tu aj ostane, možno si tu aj nájde prácu, možno...

Možno.

Lenže, musí uznať, že bulikanie všetkých navôkol mu dosť dlho vychádzalo, len čo je pravda. Každý boží deň sa obával, že sa to už-už prevalí, no stále nič. Prvý rok v práci – nič. Prvý rok v manželstve – nič. Teda okrem narodenia dcéry, ale to je iné. Desiaty rok v práci – nič. Desiaty rok v manželstve – nič. Až raz, teda pred pár mesiacmi, si ho zavolať jeho nový mladý šéf a... Ten zelenáč prišiel na to, že poisťovák Bob Ryan je parazit bez vlastnej iniciatívy, bez vlastných názorov, že Bob Ryan si svoj nepodstatný malý životík žije v škrupin-